

Октябрьның 40 чыл оюнга уткуштур

Чолаачыларның чарыжы

«Россовхозтранс» Кызыл автомобиль транспорты Октябрьның социалист Улут революциясының 40 чыл оюнга байырлаганын күш-ажыгыч чалача чедишкенин ужуражыр дөшт социалист чарыжы калартып, боттарына алган хүлээлери эрестип күтүрүр.

Чолаачыларның байырагын калыңташкан, олардың күш-ажыгыч бүтүрүшү бөдөн, автомашина-ларын техникте ажалдаа экижөө. Бо чылдың баштайгы кыралының планын чолаачылар хуусаа бетинде күтүрүш, ийги кээрталдың планын эки-

риштир 200 ажыг тонна-километр артыкка ажалдаа, мүн ажыг литр кывар чүтүрүш калган.

Мурасчы чолаачылар эштер Мазин, Шарыпов, Гавришкин, Шемаркин, Колесников, Гаврин алышкылар боттарының нормаларын мракта ажыг күтүрүш, тонна-километр бот-үнесин планда көргүзүшкөн 1 катап чыгышкан.

«Россовхозтранс» автобазының чолаачылары боттарына алган бөдөн күтүрүш эрестип күтүрүш, Октябрьның байырлаганын күш-ажыгыч бөлөштү ужуражырлар.

Н. КОСТИН.

Колхозчулар бажыңнарлыг болурлар

Улут-Хем районда Киров аттыг көдө ажыг-агый артык бажың чок колхозчуларын бо чылдың шунтуун чагайжымын кылышкан чурттаага туудулары-биле хандырар деп көргөн. Артык бүтүрүшү-нүн ийги туудуларынаа аңгыда чурттаалыгын 24 бажыңдары Октябрьның байырлаганын уткуштур ажыгаалга кирген турар.

Тудушта ийгилик-биле 1300 кубометр мүн хараган, чадаг тал болуш теректерин аштап арыгааннар. Хову бригаданын кижилери кур чер ажыгаалыг хере-гелер 2 буга дөзүн база довурактаннар.

Х. СЕМИС-ООЛ.

Кур черлерни шигээдип алырынга

Чөөн-Хемчик районун Жданов аттыг колхозунун тараачылары Октябрьның 40 чыл оюнга чедишкенин ужуражыр, бөдөн дүжүттү өстүрүш, ажал алыр дөшт кур черлерни ажыгаалыг калартыр деп шигээдип. Кара-Тал алаагында кур черин аштаарында 45 киж ажалдаа турар.

Сөөлгү хүнерге чедир олар 52 гектар ийги хараган, чадаг тал болуш теректерин аштап арыгааннар. Хову бригаданын кижилери кур чер ажыгаалыг хере-гелер 2 буга дөзүн база довурактаннар.

Х. АДЫШАА.

Бин-Хем районун Кочетов аттыг колхозунда партия организациясының агитаторларын ажылы эки чоруп турар. Агитаторлар боттарына бажың-лаан үчүстөктөргө үргүлчү берип, беседалары болуш солун номчулгаларын чорудуп турарлар.

Чурукта: агитатор Н. Х. Гореза (солгай талаада) Октябрьның 40 чыл оюнга байырлаганын бөлөштү дугайында СЭКП ТК-ның Доктаалын саан-чыларга тавыштырып турары.

Фото С. Феоктистову.

В. И. ЛЕНИННИН ТӨРҮТҮНГЕН ХҮНҮНГЕ УТКУШТУР

Москва Советинин бири депутады

САКТЫЫШКЫННАР

1924 чылдың февраль 7-де Москва Советинин пленумунун доктаалы: «1. В. И. Ленинни Москваның ажыг-агый чоннарын депутат кылып Моссо-веттин кижилеринин даяздыгына көдө-мөңдө атырып каар.

2. В. И. Ленинни дугаары 1 кел-жиги биледин Советтин конгугурун өскө кижилерининге моон сонгаар би-жип бербес».

Ажыг чоннарын оң улут турас-каалы Москва Советинин депутат бодунун ийге-биле ажылы-биле эш Ленин көдө-мөңдө чедип алган.

Владимир Ильич Ленин партияның болуш сүрүтүшүн улут чутуза ажылы-биле аажок чык чок турган болза-даа бодунун депутат хүлээлери оң ийге-биле күтүрүш турган.

Совет эрге-чатырланын тургустунуп турганын аар-берге чыдарында Мос-советтин депутаттары — ажыг чонна-ры бистер дугаарга чок турган болуш совет тургустунушкунуну нарын ажыг чон-талам-биле В. И. Ленин бисте дуза-лап турган. Моссоветтин пленумуна, ажыг чоннарын болуш кызыл-шер-жигилерин тураларында оң чүве чута-лап, коммунист «субботниктерге» ки-рил турган.

Бодунун күжү-биле, ажыг чонна-рын күтүрүш идеяда-биле, Совет эрге-чатырланын тилекте-биле бот-үнесин-биле В. И. Ленин бисте орук кырып турган.

Депутаттар бистер Владимир Ильич-нин кыргыч-биле фабрикаларга бо-лаш заводтарга, кызыл-шер-жигилерин казармаларында, ажыг чоннарын ка-бак жасаларында баргылап турган бис. Оларын-биле калы ажыг практика кырында кирил, дайындаа хоозураан ажыг-агый күдүрүш, иштеке болуш даштык контрреволюцияны басып, а-ны биле болуш оок-биле демекшип, а-ны бүтүрүш кылышкыларын болуш чиге-

нижилерин боттарыныстың хүлээлери-нтен үндүр сыгырып турган бис.

1918—1919 чылдары Моссоветтин ажыг-агый коллегиясынын кижиги-нү болуш оттулар чүтү кижилерин кол-легиясынын кижиги-нү турган мөв.

В. И. Ленинни Моссоветтин депу-татын хүлээлери күтүрүшкөн чам-ды чижектер мөң медреседе конгуг эки артып калган.

Бир-ле катап В. И. Ленин менче теле-фоннаш, чутаалай-дыр: — Эш Бирюков, силер профессор 3-нүң сеткалин хонда-дып, оң эт-хөргөтүш хавырып алган-дыр силер.

Харымалы: — Владимир Ильич, профессорну чок киж деп болуш мен, чүге дөргө бодунун эт-хөргөтүш даш-тык алышкыларынга ол келбейн барган, ы-чанган ону ажыг чоннарга үлөп берип-кен чүве.

— Моон сонгаар ылантыя өркөм ажы-дакчылар-биле черде оварымчалыг бо-луп, эш Бирюков, — деп Владимир Ильич чутаалай. Ол дөргө силерге бур-жуазия аяс болгай. Профессор силерге чөдө бөөр эвеске, хоойу-дүрүмүн хө-мөң-биле бүтү-ле болунар чүтүлү кы-лынар, а кол-ла чүве бүтүрүш би-жип, ону оожугадын каанар.

— Мындай-дыр, Владимир Ильич бу-таар күтүрүш мен, — деп харымалы. Дартамында профессор мөңө калай-ны калы чедип келген. Мен оларын чурунта буруу бижишкен, оң эт-хө-ргөтүш бир хөргөтүштен хавырып алган эт-хөргөтүш-биле солуп берим.

Профессор сеткил ханган болуш В. И. Ленинни талаанында аңаа сагыш салганын дугайында конгуг сеткил өрөң болган.

Профессор дугайында мөң дээлган калчар бүтүрүшкөн деп үш хонганда чүтү кылыр деп турарын чутаалайп көргөн, оонда мөңө длеткээр силер. Илчанган профессорга аалчы болуп

Чурукта: Эштин районун «Кызыл сымал» колхозунун салгыжымы эш С. Семен. Ол салгы шугумуна 9 чыл ажыдап, эки салгыжылар-нын бирээни болуп турар.

Фото П. Колостуу.

Чер болгандан

Бээ-Хем районда Молотов аттыг колхоз-тун колхозчулары Октябрьның байырла-лыгга уткуштур бөдөн күтүрүш хүлээлери-нтен алышкан. Тараанын нити чылдаанын 3200 тонна чедирер. Күрүңгө дугаар база на-тура телевинге бөөр тараада аңгыда 800 тонна сааар. Ол болза эртен чыл-дымында 300 тонна хөй болур.

Торгалыда «Күш-ажыгды хостуу» колхозтун төп сүт-бараан фермасы бөш айларда сүт саалдынын планын ийге бүтүрүшкөн 75 кг ажыг күтүрүш. СЭКП Улут-Хем райкомунун болуш рай-куксомунун шигирип Кызыл түтүн ол ферма бодунда база катап артырган. Соанчыларын чарыжына ийги черин Ленин аттыг колхозтун № 1 сүт-бараан фермасынын коллегиясы өлөң.

Барыин-Хемчик районда Ворошилов ат-тыг колхоз эртен чылдары ногаа тары-кай келген, 1956 чылда чүгө 9 гектар картофель олурушкан. Бо чылдын ол ажыг-агый база улут кичөөлери салып — карто-фельди 18, а ногааларын 6 гектарга олурутурунга бөлөштүрүш турар. Уреинин-р четтин, рамалар, шымылгар, парниктер бөдөн күтүрүш, үдөрүшени улам-ва чымдырып турар.

Областың национал театрынын артис-терини тыва бөдүтү А. Ювизитин болуш М. Авактын «Малиновка куд» деп шиги-ни Чөөн-Хемчик районда көргүзүп чоруп турар. Март 26-да «Искра» колхозга ой-наан. 27-де Чолаача хоорайга 400 ажыг кижиге көргүсөн. Ону көргүшкө чатыл-лар оон, моон түтүчү кезип турар.

Тес-Хем районда Сталин аттыг колхоз-тун калачыны Д. Дондуй хөй ажыг-агый ам бөш чыл чедип турар. Эртен чылдын ол 375 хураганнарын менди довурактан. Ам 165 хойдан 170 хураганнарын ал-ган.

Часкы тарылганы кыска хуусаада чедишкенин чорудар дээш

СЕПТЕЛГЕНИН ШЫНАРЫ ЭКИ

— Бистин Бай-Тайга МТС тракторлар-ын болуш көдө ажыг-агый машина-ларын септөөр талам-биле мунуңда чыл-дарга улут озадаашкына таваржып, харын-даа шала септеткен трактор-ларын база көдө ажыг-агый чамдык машиналарын колхозтарын тарылга-ны агай бергенде чорудуп турган тавар-галар бар.

Оон түнелгине тракторлар үрелич, колхозтарын часкы тарылгаа улут озадаашкына таваржып, тараа култу-ралары орайтарды быжып, дүжүт ажал алышкыны саап, чамдык тараалар ажал күш четимейн харага бастырар таваргалар үргүлчү болуп келген. Ам ийиги чорукту бо чылдын бодуруш — деп МТС директору эш Алымов чутаалап турар.

Бо чылдын Бай-Тайга МТС септелге чо-лудар талам-биле хокуматтай аждаа унутуп, часкы хову ажылыга эки бө-лөткенге.

С. КОМБУЙ-ООЛ.

Чаагай дүжүттү өстүрүп алырынга

Чааганан машина-трактор станция-нын механизаторлары трактор бол-ган көдө ажыг-агый машиналарын сеп-телгенин хуусаа бетинде дооскап, март аягында өгөлөш комбайннар, ситен ажаагазымын машиналарын, хөй кы-гыр агрегаттарын болуш еске-даа ма-шиналарын септөөргө кирген.

МТС-те амгы үдө үш комбайннар, 16 комбайннардын моторлары, 2 молотилка-лар, тракторлук ситен көдө 5 машина-ларын септеткенге. Чооксу хүнерде үш молотилкалар септеткенге.

Трактор бригадаларын мергежилг кадрлар-биле болуш техника-биле четче-лери доозулган. Механизаторлар кол-хозтарын шадеринче үнеринге бөлөңи эки хынап, аар-саар эдилгери чорудуп турар.

Чыргалыда «Коммунизмче орук» кол-хозунун хову бригадаларын кижиги-нүн тарылга шөдүн бо чылдын 1687 гек-тарга калбартырын шигиришкен. Аңаа хере-гелер тараа култураларын 1936 дүттер уреини бүтү арыгаатынган. Ногаа, картофель уреини чедишкенин бө-лөткенге.

Тарылгага хере-гелерин чепсек-херек-селерин — аштын үш аңаазынын, 70 ийири, 105 аштын дегерин, 3 проценттерин, аштын 1 сепказын, 49 тергелерин, 10 терге харажтарын бү-түн септен дооскан. Оон ийиң кур бол-гаш турукан черлерин шигиришкенге 130 ажыг гектар шөдүн хараганы аш-татынган. Кукуруза, ногаа, картофель

шөдүн 700 тонна үдөрүшкенин бө-лөткен. Парниктин эрги онгарларын арыгап аштаан болуш аңаа хере-гелерин 110 санныг рамаларын шигиришкен.

«Искра» колхозунун эш Зыгостов бри-гадирлар ногаажымын картофель болуш ногаа култураларын шөдүн эртен чылдында дым калбартыр деп турар. Тодаргайларга: картофельди 25 гектарга, ногааларын 18 гектарга олурутурунга бө-лөткө ажыг чоннарын чедишкенин чоруп турар.

Арыг-Бажында ногаа чымдыктын таарымчалыг дерип бөлөткөн. Чымдык-да алаан хөй харажтарда помидорлар-нын расадаларын өстүрүп өлөң. Но-гаа шөдүн 20 ажыг тонна ийиги өлө-ткөн, 40 ажыг гектар шөдү кажая-лаарында ыш материалдарын бөлөткөн алган.

Ам үдө бригаданын 12 киж 50 муң ажыг ийге-еке саважыгыларын кы-лаан. Ол ышкан 115 гектар шөдө чашы-нар кукурузаны тарымынга бригаданын бөлөткөчү база багай өвөс.

Сталин аттыг колхозтун хову брига-даны Чангыс-Хадин турлаан чагайжыды бөлөткөн турар. Ийде дөшт кемчээдиг столоваяны болуш чунар-бажынын ту-дугарын дооскан, ам печкаларын салып өлөң. Ол ышкан механизаторлар база колхозчулар чурттаарында нити чур-ттаага бажынын септелгенин кылып турар.

С. МОНГУШ.

Чөөн-Хемчик район.

Часкы тарылгага уткуштур

Барыин-Хемчик районда «Кызыл та-раакан» колхозтун дарганын часкы тарылгага кирер көдө ажыг-агый чепсек-херекселерин септелгенин эки чорудуп турар. Дарганын Шаадыжык, Чамажык олар 51 ийири, 17 тер-гелерин, 65 аштарын дагаларын бү-түн кылып дооскан.

Оон-биле чергелештир дарганын ав-томашиналарын чамдык үрелген кезек-терин база кылып турар. Тарылга эр-тен чепсек-херекселер үрелич, ажалга саадаашкын болуруш дөшт дарганын хынамчалыг ажыдап турарлар.

С. ТАВА-САМБУ.

О. АЖЫ.

„Совет Тыва“ колхозта

Кызыл районун «Совет Тыва» колхозу тарылгага хере-гелер уреинин чеди-ри-биле бөлөткөн, бо чылдын ийиги-биле 1678 гектар тараа, ногаа болуш еске-даа култураларын тарымын планн. Кызылтайын 222 тонна, чигетараанын 6 тонна 700 кг, сулаанын 25 тонна, бар-тофельдин 80 тонна уреини бар. 60 гектар кукуруза, 123 гектар ногаа сула, 20 гектар ногаа, 10 гектар көрөңлол, түрөпс уреини чедири.

Хову бригаданын кижиги-нүн 840 гектар тарылга шөдүн хөдө доктааткан. 375 тонна өлөткө бөлөш шөдө төн турар. Септөө чорутуу 18 ийири, 12 тер-ге септеткенге, ам 4 тергеи удаас сеп-тен доосар. Хову ажылында 48 ажыг аштарын бүтүн хере-гелерин, ам 20 ажыг аштарын дымтагылаа.

Аутель бири хову бригаданын тур-лаанда 50—60 хире киж чурттап болур 3 улут өрөд чурттаага бажынын туткан. Хову ажыг чоннарын 18 киж ам ийде чурттап турар. Столовая, хөдө быжырар чер база ажыг чоннарын.

М. ДОКУП-ООЛ.

Бот-хүлээлге

ИЛЫНКА. (Телефон-бюро). Бээ-Хем районун «Тилекте» колхозун тараа-жылары Октябрьның 40 чыл оюнга бө-лөк кыдыр бөдөн дүжүттү өстүрүп, ажал алырынга тодаргай хүлээлери алганнар. Оларын сөзү боттут ажы-херектен карышпас.

Часкы хову ажылыга бөлөткөч чедишкенин чоруп турар. Тараа култу-раларын 420 тонна уреинин ары-лаан, оон ийиге 168 тонна хара-нап, чажарында бөлөткөн. Бо ажылы организастап олурутурун Толмачев эки чоруткан. Болтааскы болуш Мутатин олар күш-ажылы кызымак үлөтери ба-за көргүсөннөр.

Хову ажылынын бригадир Кудрявцевтин удурутулу-биле 600 гектар чер-нин хараы доктаадып, 340 тонна өлөткө тарылга шөдүн бөлөткөн. Көдө ажы-агый чепсек-херекселери бүтүн сеп-теткенге.

Амдыгааштан сагыш салыр

Улут-Хем районун Киров аттыг кол-хозунун сугарылаа бугалары үр үдө ажыг чоннарын келген. Моон хурдуңа чылдарда Чолаачынын тарылга шадерин-де 2, Чаагында 2 сугарылаа бугаларын аштап, септен ажыгаала кинир дугай-ында алышкыларын колхозчуларын ху-ралдарына чутаалайп, шигиришкенин үндүрүп турган.

Шигиришкенин чыгыраа чедир болуш-май келген. Колхозга чыл-бүрү дүжүт багай болуп турар.

№ 1, 2 хову бригадаларын бригадир-лар Бучукай, Долаан олар, колхоз баш-таар чери сугарылаа бугаларын септен, ажыгаала кинир дугайында кичөөтөй салыр херек.

Бис: «Бүтү-ле чүвени ажыг чонна-рга, бүтү-ле чүвени — ажыг чонна-рга!» деп кийгиришкени салыр ужура-т бис, — деп Ленин чутаалап турган.

Ленинни сүмөлүн бугаар ажыг чон-нарын организастаары бис доп-дө-дөз кирген, буржуазияны, могайып ажал урелерин болуш чижек садыг-жыларын кымып-кызытаарал, олар-нын бажың ишти артыкшылыг херек-селерин, ийге-хөргөтүн, аш-чөдүн бо-лаш оттулар чүтүлү хавырып олар-нын шунтуун ажыг чоннарын олурунга үдөп өлөң бис.

Буржуазияны үдөп чиндип турга бо-чөткөн база тыгылгаалап болуш оларын орта-ла хураап ал турган бис.

Буржуазияны болуш бүтү-ле ажыг урелерин Москваны кудумчуларын, де-жур орутарын аштап-арыгаатынган. Ийи дүжүрүн бөлөш хүлээлери бөдөн еске-даа ажыг чоннарын мобилластаан.

Моссоветтин пленумуна болуш ажыг чоннарын конференцияларга чүве чутаалап турган, чижек садыгжылар-нын аша байып ал турарын тавары-галары Москвада өмө-лааа чок дөргө Моссоветтин кижиги-нүн В. И. Ленин чутаалап тургузаан. Оон-биле кады кая-каа чутаалганын — буржуа адо-каттарын чутаалганын сактаары-биле москв суду чижек садыгжылар болуш үтөкчилерге чымчалтап, оларын азия-артур чымча-биле шигириш турган. Ий-дыг шигиришкенин чон чөптү-биле калыңган турган.

В. И. Ленинни сүмөлүн бугаар, Моссоветтин еске-даа кижиги-нүн бөдөн кады, чижек садыгжыларын херекте-рин көөрү-биле менн судче томуйлаан. Эң-не харагы үтөкчилерин болуш чижек садыгжыларын кезекчиги дөдө кемчээлгине — хөргөтүш хавырып-лаан, болуш өлөүрү-биле шигиришкөн бис. Шигиришкени В. И. Ленин чорут-каалаан бис. Эш Бонч-Бруевичтин биске бөдөн бергенде алгыра, су-тун шигиришкенин дугайында оң чүтү-дүтүнү көргөн болган: «Бүтүлү чоннуң шигиришкенин оң-дур».

Владимир Ильич Ленин индира.

Чүтү кылыр деп турарын чутаалайп көргөн, оонда мөңө длеткээр силер. Илчанган профессорга аалчы болуп

Бодунун ажаакем оон чүтү кылыр деп турарын айткан, оон-биле кады Совет чачаага өрөткөдөрү улут херек

Даштыкыда

Атомнуг бомбалаашкынның халаптарын шыдажып эрткен япон улус ам ооң катантарын күзевейн турар

АНШ-та ажилчы чоннарның байдалы улам-на баксырап турар

Польша Улус Республика чепсектиг күштеринин санын кызырар деп шиитпирлээн

Атомнуг дайынның кыжанынга удур япон улус демисежип турар

Тайбынга ынакшыдыг түрүнелерге удуз чаа дайынны белеткенниче улаандырган америк империализмниң агрессия планнарына Совет Эвдэли биле Кытай-тын чөөн кызыгаарындан мырнай чокта туруп турар Япония онза черин ээлеп турар. АКШ болза Японияны харын ооң учурунда Чөөн Азияда болуун шериң плацдармы кылдыр хуулдуруп алган. Ам Японияда америк шериң базалары калың-бир өскө чурттаазында кой. Дүткен чылдың ноябрьга хаммаарыкы албан бурун япон сан-түндөдөр-биле алырга, Японияның девискөригиде нити-биле 700 америк аэродромнар, шериң-далай базалары, болзагынын өөрөйлөк черлери, радио станциялары болжас өскө-даа шериң черлери бар болуп турар. Америк шериң дүжүмдери Японияны боттарынын сууга дукуш абыс авиация-биле деп ыт чөгү-биле алап турар. Япон ортулуктары дерип кылган он-он удуз аэродромнары 750 самолеттарга болжас 50 муң шериңлерин америк агаар шериң күштеринин удуз каттыкшымын-нары туруп турар. Японияда бүтү америк шериңлерин саны 100 муң киши чепиң турар.

Американың шериң эргелелинин чери — Пентагонун стратегия япон базаларын алыгаарының дугайында боттарынын боттарынын чакырган херөө чок деп санап турарлар. Ол базаларына Советтик Сибириниң болжас Кытайның удуз-улуз хуурааларына чедир ужуз бээр бис деп мактанымныкынын меделеттерин олар каш удаа кылдып турганнар. Он-биле калы, генерал хер хер аэродром аэродромнар болза атомнуг харын согушуннарына түндөлине американын япон плацдармын узуулап кызыны мурунунда, Японияда турар америк бомбардировщиктер чедир хер аэродром бомбардировщиктер чедир чепиң турарын белгиле кылдыр санап ап турганнар. Япония беш водородтук бомбаларын оларга-ла ол бүрүн уузуулап турар деп база санап турган.

Баттыккан Штаттарыны мурнакы атомнуг плацдармынын ролюнга Японияны белеткери шатда-ла эгелээн. 1955 чылдың төңүрүдө АКШ-тын Японияда базаларына атомнуг ракеталар удуз алап «Онект Джон» деп америк ракетта установкаларын эгелэген. Ол атомнуг установкалар Питосе хоорайны (Хоккайдо) чогуунда америк базаларынын девискөригиде, Отавага (Ямагати префектурасы), Тон Японияда Фузияма деп алыгыт япон дагаларынын казымынга, ол ышкы АКШ-тын өскө-даа базаларына тургузуулап турган. Америк шериң өргө-чакыргалар ол черлерге ракетта удуз алап шеддерин туудуу кылдып, Японияда америк шериңлер «Онект Джон» деп өөрөйлөк ракеталарын херелеп турган, шериң өөрөйлөктерин чуртап турган деп меделээн.

Ол-ла өйдө, Браккы Чөөн чүкте америк агаар шериң күштеринин команданыла атомнуг болжас водородтук бомбаларын ап чоруп шадлар «В-57» деп реактив-таз-чаа америк бомбардировщиктерин Японияга чедир дугайын чарлаан.

АКШ-тын атомнуг белеткеннишкенин Японияда шынгымы уураанышкынын хөдөлүшкенин болжарган. Японияны атомнуг плацдармы кылдыр хуулдуруп дөң орадажышкынынын болжарбас дөң уураанышкынын нити-национал шимчөөшкенин чуртка калбарган. Ол демисе шериң базаларынын каваларына онза чидиг байдалыг болган. Чижолорго, эрткен чылдың августунда Сунавага деп черин чогуунда Такивада америк удуз-чуу базанын калбартыо дөң орадажышкынынар буугаар удузчу дайында чедирген. Япон парламентинин ыкты-батымы болза Сунавага ажилчы-

нарта болжас өөрөйлөк аныктарга дет-китерген тараачын чогу «дирг баррикадалары» тургускан, ол америк базалар-же кирер черлерин хой хунериниң дургу-зунда дуй танымылап турганнар. Аэродромнук девискөригиде чаа таварып кирерин орадажышкыны удуз хан төгүшкүнүг тулушукуннар чактыс удаа эвес болулап турган-лаа таварыл-галар бар. Чесекетиниң 2000 полицей-жир биле түс черин чогуунда аразын-га октябрьны 13-те болган калың-лош-кун сегиржип алынымынга ийи тарадан бир муң хире киши балыгыттарган.

Сунавагага демисе чуртка улуз күштериниң болжас калың-лош-кун чени алган, ооң учурунда, удуз-чуу базанын алгылар дугайында америк негелерин баштай хүлөп алган турган япон чазар ол планын боттарынын планна-га ужузга таварышкан.

Бүтү улузчу уураанышкынын шак-ымдыг байдалы болза, Японияда америк кесектери «Онект Джон» деп ракеталар-биле чепсектер дугайында айтыргыт-ка дөңдөргүч база кыштып келген. Япония-нын черлерин атомнуг установкаларын удуз-чуу чүгө базалар каваларына чөп, профваллер организациялары болжас кешилтеген организациялар эвес, харын албан-дукаалыг чакып япон бө-дүктөр база негеп турганнар. Силуоз-кы, Икисилли, Осикаки, Цибанги, Хитонук болжас өскө-даа черлерин түс черин өргө-чакыргалары америк шериң команданылап болжас япон чазакы уураанышкынынын меделетин кылган. Японияда америк шериң базаларын атомнуг чепсек-биле чепсектеринин ай-тыргыт-ка япон парламентте база чут-ка-лажып көргөн болжас орта улуз калың-лош-кун болжарган, ооң учурунда атом удуз ракеталарын чуртче өөрөйлөк киреринге удуз магалы бөрүн Японияда америк шериң күштеринин команданылап негелерин япон чазар далажып кылган.

Эрткен чылдың төңүрүдө япон най-сылдага атомнуг болжас водородтук чеп-секти хуулдуруп дөң Национал чөвү-лелди конференцияны чыгылган, ол кон-ференция болза яролук чепсекти Япо-нияда өөрөйлөк кирерин чуртаа чокка оосаларын япон чазактан негелен. Он-биле калы, чуртун чогуунда бүтү эвек-теринин төлөкчелерин хаара тулуп турар улуз саздырлыг организация — америк шериң базаларына удуз демисе-дин Национал чөвүлелниң чөвүлел ху-рамы Токюга болган. Япониянын яны-буру районнарында келген 150 деле-гаттар болза бүтү-ла даштыкы базалар-ын уузуулары дөң, дең эвес эргелет-бү-тү япон-америк керөөлери болжас ту-гузгалаларын уузуулары дөң, бирги алыгыт, орта үндөлиниң алган бот-тарынын чепсектиг күштерин Японияда тулупташа турар букар-бак саймын-нок чоруктун керөөн» өдө көөрү дөң шимчөөшкенин улам-на алгыдып калбар-тарыныч япон улузчу кылгырганнар.

Атом октарыг мурнакы ракетта чеп-сек-биле чепсектерин тускай хүлө-лө-лө америк атомнуг кесектери Японияга тургузар деп АКШ-тын чазакын япон уластан чакырып ажалдап кылган пла-цдармы билдире берген турга антимери-калчы хөдөөнүн чалгыт чаа күш-биле көдүрүлген. Атомнуг чепсек-биле чеп-сектерин тускай кесектери өскө хуру-ленин девискөригиде, ылаптыг Япо-нияга тургузарының америк планна-рын өчкө орулгаларының бирөөн болза америк реалсыгыл бөдүктөр атомнуг дайынны өскө-дө берген таварыш-та атомнуг кол харын согушуннары АКШ-тан чайлап алырының орада-жышкыны болуп турар дөңгөн меде-лээн чуртга.

Ол эвезиниң бодалын дугайында меде-лээн

Японияга чазыган бомба дег сагыны-рар киленин удузурган. Япон хой-нитти дүтүрөөнниң удузурган. Баттыккан Штаттардан атомнуг дайынны өскү-дөр болза харын согуштун Японияның де-вискөригиде таварыш чакып чок деп Токювун радиоу доп-доган сагын-чы-рып чуталаан. Хиресиманы болжас Ни-гасакки атомнуг бомбалар-биле бомба-лаанын харазында түс муң кижинин өлгөн япончуларын карактарынын му-рунда илейти көстүп турар. Чуртту а-мерик атомнуг плацдармы кылдыр хуулду-руп чорук — ол дөңгөн болуун национал-дын болуун амынга четтериниң шуут кыжанышкыны ол бөдүр дөңгөн Япо-нияда калык бодалыг бүтү кижилер ба-лып турар.

Атомнуг болжас водородтук чепсек-ти хуулдуруп дөң демиседин Национал чөвүлелниң чингине секретары Каору Йеум болза япон хой-ниттинин калык бөдүктөрүн ботал-сагыны илергей-лешкан, америк атомнуг кесектери Япо-нияга тургузар дөң бандыг-лаа орада-жышкынына удуз япон улус тулузун-га чедир демисежип деп меделээн. «Аса-ки» деп саздырлыг япон солун мынча деп килеленеп билээн: «Атомнуг бомба-лаанын халаптарын шыдажып эр-терген бистин удуз-чуушкынын анык-тыг айтыргыт катантарын күзевейн ту-рар. Мынчаарга ол чорук АКШ-тын ча-зактаа болжас эки бидигир болжас ужузурат». «Майниң» деп солун: «Аме-рик атомнуг күштерин Японияга тургу-зарын буруу шадлар» дөң улуз өгө-биле үгөн. Японияны демократтыг партия-лары болжас организациялар шынгы уураанышкынынын меделээн.

Япон парламентинин ажилтунгөн се-сиязынга чазактың адрениге долу дөң эндерик айтыргыттарын салган. Депутат коммунист Каничи Каваками болза Япо-нияны девискөригиде америк шериң ба-заларын уузуулары дөң-дөң хам-чегер алыры болжас Японияга тус-кай хүлө-лө-лө атомнуг кесектери тургузарыч АКШ-тын чуртун буруу шадлар негелен. Социалист партияны чингине секретары Асауна болза Япо-нияга хаммаарыт Баттыккан Штат-тарыны атомнуг чөпкө-дө-дө чазак-тан буруу шадларын негелен.

1957 чылдың январь 24-те СЭТА-нын меделген Японияны хой-ниттинин удуз согушталды болжарган, ол меде-лэ-де болза үстүңө айтыкан америк плацдармын ботангалыгынын болжарып болуу уружурат дугайында харын-сал-кын чүгө АКШ-тын чазас эвес, харын боттарынын күрөөлери девискө-дө-дө атомнуг дайынга белеткенниге плацдармы кылдыр ажалдап чөпкө-дө-дө берилген чазактар база чүбтө-дө-дө чуталаан.

Шак мындыг байдалар болу бээр-ге, япон чазак улаан-боталарын удуз ий-навайн барып шыдаас апарган болжас Японияга хаммаарыт Баттыккан Штаттарыны планнарын болуун чүт-а-жымай турарын илергейлээн. Минист-р кабинетинин чингине секретары Исидо болза япон чазас «америк а-томнуг чепсекти Японияны девискө-ригиде тургузарыч уураанышкынын турар болжас Японияны атомнуг дайынга киритир-гилден бар-ла күш-биле чайлаптын бо-лап турар» деп меделээн.

Японияны болуун атомнуг базасы кылдыр хуулдуруп алыр дөң АКШ-тын бодалдары япон-америк харылаз бай-даларын шынгымы нарыкчалыкын бол-жарган болжас япон улустун аразына антимери-калчы хөдөөнүн улам ылай-гы өөшкүнүн болжарган. АКШ-тын планнары болза чуртту америк импери-ализтерин чорутуп турарын аймыгыт оюнта чып кылдыр хуулдуруп кү-зевейн турар бүтү нацияны шиитпир-лэ-түр хөдөлүшкенине таварышкан.

Кыдат Улус Республика. Циньшань хемия кежир көөрүгүгү туткан. Ол болза, Сыкан жомуну Тибет-биле харылаштырып турар беким дагыт трасса-да сөмгү тууду. Көөрүгүгү кежир шимчөөшкени эгелээн.
Чурукта: чаа көөрүгү.
Фото Тун Фаныны.

Индия биле Польшаның аразында культурулуг кады ажалдажылга дугайында дугуржулга

ДЕЛН. (СЭТА). Польша Улус Респу-бликаны министрлер чөвүлелин дугайы Цирансевич болжас Индия Республиканы премьер-министри Неру ийи чурттар-ын аразында культурулуг кады ажал-дажылга дугайында дугуржулгага мар-тың 27-де ал салганнар.

Польша биле Индияны аразында эр-темин, культурун болжас уран-чүт-лүк төлөкчелери-биле, студенттер-биле солчушкуну организастаан, журна-листтерин, агентилерин болжас пар-лакта организацияларынын аразында ка-ды ажалдажылган таарыштырган, эр-темин болжас культурун дөңгөн театр көрүзгүчлери, концерттер, радио-ламчылыктарын, кино-фильмдер көр-үзгүчлери болжас культурулуг кады ажал-дажылган хөгжүдөрүнче уланган өскө-даа хемчеглери организастаан турар.

Боттарынын чурттарында культуру и-ститууттары организастаан дугайында ай-тыргыны ийи тарап чуталажып көр. Спорт таламы-биле солчушкуннар кылы-рын база көрүп турар.

Бирөөнүн өртөм болжас техникти албан черлеринге өскө-дө-дө тускай эр-теминдерин белеткери база дугуржу-гада көрүп турар. Дугуржуланын күсө-дө-дө хайгааралар-биле ийи-польша ко-миссия тургузар, ол комиссия Варшава болжас Делге белеткери комиссияларг турар.

Дугуржуланы 5 чыл хуусаагыт чар-сан.

Египеттук удузгучу ажалдажылгычлары-биле Хаммаршельдиниң чуталажышкынынын доозулагы

КАИР. (СЭТА). КНО-нун чингине сек-ретары Хаммаршельдин Египеттин улузгучу ажалдажылгычлары-биле чутала-жышкынынын мында доозулагы.

Мартын 27-де өртөн Нав-Пораче Хам-маршель чорупкан.

Хаммаршельдин чуталажышкыны-нары танымыга байдалыг турган деп КНО-нун чингине секретарынын төлөк-чиси парлакта төлөкчелеринге меде-лэ-дө. Корреспонденттерин айтыргы-ларынга харылап турган, Каирге Хам-маршельдин чуталажышкыны «үс-түңгө-дө-дө болжас» деп ол төлө-кчиси чуталаан. КНО-нун чингине сек-ретары Нав-Пораче чөдө бөргөп, көдү-түңгөн айтыргыларын чуталажышкы-нын «согушталыг талаарыны» төлө-кчиси-биле уламчылга деп ол меде-лэ чуталаан. Хаммаршельдин чутала-жышкыныны Суэц каналын ажалда-жылга эгелээрине болжас КНО-нун чеп-сектиг онза күштеринин Египетте мош-илай турарынын дугайында айтыргы-та холбошкан турган деп египет парла-канын дидналыгында айтып турар.

Суэц каналда судно чоруулазгы

КАИР. (СЭТА). 4 муң тонна чедир сүт десиниң 6 судноларын мартын 26-да Суэц каналда эрттирген деп МЕН агент-ли даштыкан. Оларын иштинде Иза-мания, Коста-Риканын, Грецияны, Го-ландияны, Сауд Аравияны түтүрүг суднолары бар тургулаан.

Канададан өрткөн дөң төлөкчиси суд-нолар египет администрацияга чөдөөнөр.

Редактор К. С. ШОГУ.

АКШ-та ажилчы чоннарның байдалы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Х-И. Грин» деп салыг компаниянын херөөн ажил-чакымы Мери Дрей-биле чуталажыш-кынын «Лейбс» дейли» деп профес-сил солуну парлап удузурган. Америк экономиканы «чечетелишкенин» дугайында чүтү болжас турар сеп деп айтыргыт ол ажалдажы: «Ол биске ан-даа чөтпө» деп харылаан. Дрей со-лун-даа номчуас болжас ооң учурунда болуун «АКШ-тын чечетелишкенин» реалы» чуртап турарын эскерип тур-рар боор ол деп ол солун шөдү-биле меде-лэ турар. Ол ажилчын херөө-н негелэе 24 доллар ап турар, мы-нчаарга керек кырында амынрап чурта-рында негелэ иштинде биче дөңгө-дө 36 доллар херес болгай.

АКШ-тын ажилчы чоннарынн дала-хей көзө Мери Дрей ышкып чуртап турарлар. Профессил парлажымын са-нызынган алырга, 9 миллион ажил ө-бүлелер чылда 2 муңдан эвеш доллар ап турар, ол дөңгө амынрап чуртааларын-га өсө эвеш хемчөө-дө ийи-үш катап бичи. Эрткен чылдан АКШ-тын проф-ессилери көдүрүл-ла удуз-чуулап мур-накы амынрамын ажилчынынын чакымынга хоойлу удузурган чедир ал-ганнар, шак иштинде ажил төлөвиринин адалы хемчөө-дө бир доллар кылдыр ол хоойлу доктаалып турар. Мынча-лаа ол хоойлу удузгучу урун турар, база бүтү ажилчынынын чартыс көшм ол хоойлу шуут хаммаарышпайн турар. Миллион-миллион америк ажилчынынын шак иштинде уружурат ап турар ажал тө-дө-дө 40—56,7 цент болуп турар. Уу-рмектеп салыглар сазыгын 5 миллион ажил ажалдажылгыч негелэе 24-тен 25-де чедир доллар ап турар. «Низ

улетпургаде туруп турар байдал оон-лаа дөң» деп «Лейбс» дейли» бичип турар. Америк профессор парлажымын ме-делеттерин алырга, хей чурт, даярны-га черлерин, рестораннын болжас өскө-дө-дө-дө ажилчынынын «адалды чуртап турар». Көдө ажал-агыл ажил-чынынын ажил төлөвирин онза куду. Көдө ажал-агыл ажилчынынын проф-ессилдин меделеттерин алырга, му-руу болжас муңу-барын таланын фер-маларында ажалдап турар 750 муң ажилчынын негелэе 8-тен 17 чедир долларын ап турар болжас чүгө хей эвеш-тер 20 ажил долларын ажалдап ап ту-рар. Чылда оругалы муң доллардан эш-пайн турар 1,5 миллион фермер өг-бү-лө-р АКШ-та сабатынын турар.

«АКШ-та куду ажал төлөвирин миллион-миллион ажилчынынын байдалы буулуг-ла доозурашкында туруп турар» деп профессор солуну «Федерейш-нис» айтып турар. «9,5 миллион уру-лук негелэе оругалы 40-ден эвеш дол-лар болуп турар өг-бүлелерин уругалар болжас деп уругалар күш-ажылын ай-тыргыларын таланы-биле национал комитетин илетелинде чуталап турар. «Ол өг-бүлелерге болжас оларын уру-галарын ийи ажал калыг уружурат-тыг болуун тодалып көөрө улуз өттү көрүгүч болуу негеталмас» деп солун меде-лэ турар. «Буду ажал төлөвир-лэ ажилчынын орта чечкенейн турарлар, оларга таарышкыны чуртаалга бажына-ры болжас чөдүр миллион дубаламчы чөк» деп «Афт-Кип» нис» солун меде-лэ турар.

Оон-биле калы компаниялар эң-не дү-чөк кончаларын ап турар.

Таиланды парламент соңгулдаларынга хамаарыштыр

БАНГКОК. (СЭТА). «Бангкок пост» солунук диднажыкын дөңгөн алырга, оппозиист демократтыг партияны кан-дидаттарынын дашканын буугаар парла-мент соңгулаауында бангкок соңгулаа-оюгунун таланы-биле бүртүктөргөн сурагалы таиланд адвокат Сени Прамот Бангкокта болжас багылажышкынын көрүткөн.

түндөдөрүн күш чөк деп чарлаар бол-жас соңгулдаларын дагы чуртап деп хоомудалы суд черинге кирген. Оон ба-рымжазы кылдыр Сени Прамот консти-туцияны болжас соңгулаа хоойлуунун чүдүдөрүн урун турганынын фактыларын көрүткөн.

Согуна болжас чеснок

Согуна, чеснокку чөмгө кончүг бичи хемчөө-дө, чүгө холуксаа кылдыр херелеп турар. Ычанга оларда бар белоктарын, углеводтарын, минерал-ды дашканын чөмгө практиктиг ужуз-дуза чок болуу тодаргай. Согунаны килеслот кой болуу. Борбак согуналарда С витамин (аскорбин кислот) кой болуу. Борбак согуналарда С витамин кончүг эвеш, а чеснокку борбак алыраларында оон чүгө сомазы бар.

Согунаны болжас чеснокку амын кирер шынарлары чутула. Олар чөм-ге эки чидиг чытты кирер, чөм хайылар чүлүктөрүн ылагаларын күштер-дир, калык кижилерге чөм хайыларын шынгымын экижиле турар. Согунаны болжас чеснокку тускай амын оларда эфирлиг үстөргүч барыдан хамма-аржар.

Базар, бүрөз аразын, ижин-шөйүндү аарыларын, а ол ышкы оюлган-нардан араван кижилерге эфирлиг үстө согунамы болжас чеснокку хоралыг болжарган. Согуна, чеснокку эм чүлүк кылдыр шадан бээр-ле херелеп кел-ген. Чөмгө кижини хөдөөн экижиле, сидик удузур, хоралыг кыжа курттар удузур эм кылдыр база кыжы аарылга болжас оларын херелеп чорас.

Фитонидтерин, тодаргайлаарга унуштарын тыттыр болжас микробтарга өлүмүг саздаларын чедир эм чүдүдөрүн амынганга холбоштыр чеснок, со-гунамы эм шынар билдирген.

Согуна, чеснокку фитонидтерин эң-не күштү эм чүдүдөрүн хаммааржар. Оларын 2—3 минута иштинде дайлаарга-ла калык амын аскыны иш-тинге чорас микробтар өлүп кырып аарлар.

Чеснокту фитонидтерин ижин-шөйүндү эвеш хей чидиг аарыларын негеттерид микробтарын, а ол ышкы аны-буру ийи тындалдыр бактерия-ларын өлүрүп болжас шынгыныган.

Медицина улетпур чесноккун сатканы дээр саткы эмни кылып удузур турар. Ону эмчиниң айтышкыны буугаар эмге херелээр.

Тыва областын санитар-чырымшыкы бажыны.

Согуна болжас чеснок

Согуна, чеснокку чөмгө кончүг бичи хемчөө-дө, чүгө холуксаа кылдыр херелеп турар. Ычанга оларда бар белоктарын, углеводтарын, минерал-ды дашканын чөмгө практиктиг ужуз-дуза чок болуу тодаргай. Согунаны килеслот кой болуу. Борбак согуналарда С витамин (аскорбин кислот) кой болуу. Борбак согуналарда С витамин кончүг эвеш, а чеснокку борбак алыраларында оон чүгө сомазы бар.

Согунаны болжас чеснокку амын кирер шынарлары чутула. Олар чөм-ге эки чидиг чытты кирер, чөм хайылар чүлүктөрүн ылагаларын күштер-дир, калык кижилерге чөм хайыларын шынгымын экижиле турар. Согунаны болжас чеснокку тускай амын оларда эфирлиг үстөргүч барыдан хамма-аржар.

Базар, бүрөз аразын, ижин-шөйүндү аарыларын, а ол ышкы оюлган-нардан араван кижилерге эфирлиг үстө согунамы болжас чеснокку хоралыг болжарган. Согуна, чеснокку эм чүлүк кылдыр шадан бээр-ле херелеп кел-ген. Чөмгө кижини хөдөөн экижиле, сидик удузур, хоралыг кыжа курттар удузур эм кылдыр база кыжы аарылга болжас оларын херелеп чорас.

Фитонидтерин, тодаргайлаарга унуштарын тыттыр болжас микробтарга өлүмүг саздаларын чедир эм чүдүдөрүн амынганга холбоштыр чеснок, со-гунамы эм шынар билдирген.

Согуна, чеснокку фитонидтерин эң-не күштү эм чүдүдөрүн хаммааржар. Оларын 2—3 минута иштинде дайлаарга-ла калык амын аскыны иш-тинге чорас микробтар өлүп кырып аарлар.

Чеснокту фитонидтерин ижин-шөйүндү эвеш хей чидиг аарыларын негеттерид микробтарын, а ол ышкы аны-буру ийи тындалдыр бактерия-ларын өлүрүп болжас шынгыныган.

Медицина улетпур чесноккун сатканы дээр саткы эмни кылып удузур турар. Ону эмчиниң айтышкыны буугаар эмге херелээр.

Тыва областын санитар-чырымшыкы бажыны.

Кинофильмдер тарагынын Тыва областын кинолары ОБЛАСТЫН ЭКРАННАРЫНЧЕ

СОЛДАТАР

деп уран-чечен кинону тараткан.

ОБЛАСТЫН НАЦИОНАЛ ШИИ ТЕАТРЫНГА

багун

Л. Нулиджанов биле Я. Сегельдин

ЕМИСТІН УРУУВУС

деп ийиш болуу.

Эгелээр: вежөөккени 8 шакта.

Дирекция.

Польша Улус Республиканың чепсектиг күштеринин санын кызырганы

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша парлакта агентилерин даштыкының буугаар алырга, Ровдество ортулукта районга зою-родтук бомбаларын шөдөөшкенин чорутар дугайында Англиянын төлөкчиси-де-лаа сөксөдү дугайында Японияның үш-